

Unitat didàctica 6

Canvis polítics i socials a Espanya fins a la Gran Guerra

CONTINGUTS

---

1. La complexa modernització de la societat
  - 1.1. Dinàmica demogràfica i redistribució de la població
  - 1.2. Les fortes desigualtats socials
  - 1.3. El món rural
  - 1.4. Les “illes d’industrialització”
2. La vida política després de la crisi colonial
  - 2.1. La primera reacció política davant del “desastre”
  - 2.2. L’inici del regnat d’Alfons XIII
  - 2.3. La vida política fins a la Gran Guerra
    - 2.3.1. El predomini dels liberals
3. La dinàmica social fins a la Gran Guerra
  - 3.1. L’auge renovat del republicanisme
  - 3.2. El moviment obrer
    - 3.2.1. El moviment socialista
    - 3.2.2. El moviment anarcosindicalista
  - 3.3. La Setmana Tràgica
    - 3.3.1. El desenvolupament dels fets i la repressió
    - 3.3.2. Les conseqüències directes dels fets

OBJECTIUS

---

1. Interpretar de manera àmplia els principals processos econòmics, polítics i socioideològics, així com alguns dels principals problemes històrics que configuren la història de Catalunya en particular i la d’Espanya en general.
2. Referenciar, en el context de la història europea i del món, els principals processos històrics esdevinguts a Catalunya i a Espanya durant el segle XX, tot relacionant-los, quan

calgui, amb les arrels més pròximes del segle XIX.

3. Seleccionar, analitzar i interpretar informació històrica de fonts directes i indirectes, i dur a terme algunes activitats d'indagació i síntesi per obtenir conclusions raonades sobre alguns aspectes de l'evolució històrica de Catalunya i Espanya, aplicant la terminologia apropiada.
4. Valorar la història com a disciplina i l'anàlisi històrica com un procés en constant reelaboració, i emprar el coneixement històric per argumentar les pròpies idees i revisar-les de manera crítica, tenint en compte nova informació i superant estereotips i prejudicis

ACTIVITATS D'APRENTATGE

LLIBRE. Gràfics: doc. 8 (p. 126), doc. 9 (p. 126). **Mapes:** doc. 5 (p. 125), doc. 10 (p. 126). **Taules:** doc. 6 (p. 125), doc. 7 (p. 125). **Textos:** doc. 16 (p. 131), doc. 18 (p. 132), doc. 20 (p. 133).

GUIA. Activitats: 1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8, 9, 10. **Textos:** 1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8, 9, 10.

LLIBRE. Cronologia: el temps (p. 123). **Imatges:** doc. 11 (p. 127), doc. 14 (p. 129), doc. 19 (p. 133), doc. 28 (p. 138). **Mapes:** el context (p. 123), doc. 5 (p. 125). **Taules:** doc. 4 (p. 124), doc. 7 (p. 125).

GUIA. Activitats: 3, 4, 10. **Textos:** 1, 3, 5, 10.

LLIBRE. Imatges: doc. 22 (p. 135), doc. 28 (p. 138). **Textos:** doc. 27 (p. 137), docs. 29 i 30 (p. 138), doc. 31 (p. 139), doc. 32 (p. 139).

GUIA. Activitats: 1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8, 9, 10. **Textos:** 1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8, 9, 10.

LLIBRE. Textos: doc. 15 (p. 130), doc. 16 (p. 131), doc. 18 (p. 132), doc. 20 (p. 133).

GUIA. Activitats: 5, 6, 7, 8 i 9. **Textos:** 10.

COMPETÈNCIES

Generals

- **Competència comunicativa:** comunicació, oral o escrita, de la informació històrica obtinguda durant el procés d'aprenentatge. Exposició estructurada dels coneixements històrics.
- **Competència en recerca:** plantejament d'investigacions i resolució de problemes històrics o historiogràfics. Elaboració de petits treballs de recerca a partir de fonts materials, fonts d'arxiu i fonts orals, entre altres.
- **Coneixement i interacció amb el món:** descripció i explicació dels fenòmens protagonitzats per persones i grups socials d'altres temps i espais.

Específiques

- **Competència en la dimensió temporal:** aplicació de les convencions

cronològiques més usuals, reconeixement i representació de les diferents categories temporals (successió, durada, simultaneïtat i ritme) i capacitat de distingir i analitzar l'esdevenir històric de manera sincrònica i diacrònica.

- **Competència en la crítica de les fonts històriques:** anàlisi de diverses fonts (textuals, icòniques, gràfiques, estadístiques, cartogràfiques, orals, etc.) i introducció en el mètode de l'historiador, intentant establir fets_ i interpretacions del passat a partir del contrast i la comparació de fonts dins algun dels models de la historiografia actual.
- **Competència social i cívica:** formació d'una consciència històrica, i interès per preservar les memòries plurals dels diferents protagonistes del passat.

ACTIVITATS D'APRENTATGE

Competències Generals

LLIBRE. Preguntes: preguntes curtes (p. 123 i 141), conceptes (p. 141), fets (p. 141). **Síntesi:** repàs 1 (p. 140). **Temes:** temes per desenvolupar (p. 122 i p. 141).

GUIA. Activitats: 1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8, 9, 10. **Textos:** 1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8, 9, 10.

LLIBRE. Gràfics: doc. 13 (p. 128). **Imatges:** doc. 22 (p. 135), doc. 29 (p. 138). **Mapes:** docs. 25 i 26 (p. 136). **Taules:** doc. 2 (p. 124), doc. 23 (p. 135). **Textos:** doc. 27 (p. 137).

GUIA. Activitats: 3, 4, 6, 7, 9. **Textos:** 2, 3, 7, 9.

LLIBRE. Biografies: F. Ferrer i Guàrdia (p. 139). **Imatges:** doc. 28 (p. 138), doc. 29 (p. 29). **Textos:** doc. 27 (p. 137), doc. 30 (p. 138), doc. 31 (p. 139), doc. 32 (p. 139).

GUIA. Activitats: 6, 7. **Textos:** 4, 5, 6, 7, 9.

Competències específiques

LLIBRE. Cronologia: el temps (p. 123). **Mapes:** el context (p. 123). **Taules:** doc. 1 (p. 124), doc. 2 (p. 124), doc. 3 (p. 124), doc. 4 (p. 124), doc._6 (p. 124), doc. 7 (p. 125).

GUIA. Activitats: 1, 2, 5.

LLIBRE. Gràfics: doc. 9 (p. 126). **Imatges:** doc. 11 (p. 127). **Mapes:** doc. 10 (p. 126). **Textos:** doc. 15 (p. 130).

GUIA. Activitats: 1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8, 9, 10. **Textos:** 1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8, 9, 10.

LLIBRE. Biografies: J. Costa (p. 127), C. Polavieja (p. 130), F. Silvela (p. 130), M. Duran (p. 131). **Textos:** doc. 16 (p. 131). **GUIA. Activitats:** 4, 6. **Textos:** 1, 9.

CONTINGUTS

- Identificació, anàlisi i valoració argumentada de l'evolució de les societats catalana i espanyola durant els primers anys del segle XX.

- Identificació de les causes i les conseqüències dels fets històrics.
- Valoració del paper dels homes i les dones com a subjectes de la història.
- Realització de treballs d'indagació històrica, individuals o en grup, que comportin la recerca, l'obtenció i la selecció d'informació a partir de fonts diverses.

ACTIVITATS D'APRENTATGE

LLIBRE. Gràfics: doc. 8 (p. 126), doc. 9 (p. 126), doc. 12 (p. 128), doc. 13 (p. 128). **Imatges:** doc. 11 (p. 127), doc. 14 (p. 129). **Taules:** docs 1, 2, 3 i 4 (p. 124), docs. 6 i 7 (p. 125). **Mapes:** doc. 5 (p. 125), doc. 10 (p. 126).

GUIA. Activitats: 1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8, 9, 10. **Textos:** 1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8, 9, 10.

LLIBRE. Biografies: A. Lerroux (p. 134), F. Ferrer (p. 139). **Imatges:** doc. 28 (p. 138), doc. 29 (p. 138). **Textos:** doc. 21 (p. 134), doc. 27 (p. 137), doc. 30 (p. 138), doc. 31 (p. 139), doc. 32 (p. 139).

GUIA. Activitats: 1, 2, 3, 7, 10. **Textos:** 4, 5, 7, 10.

LLIBRE. Imatges: doc. 28 (p. 138). **Textos:** doc. 27 (p. 137), doc. 30 (p. 138).

GUIA. Activitats: 1. **Textos:** 9.

LLIBRE. Mapes: docs. 25 i 26 (p. 136). **Taules:** doc. 23 (p. 135). **Textos:** doc. 24 (p. 136).

GUIA. Activitats: 7, 9. **Textos:** 5, 7, 8.

METODOLOGIA DE TREBALL

---

1. Exposició al conjunt del grup classe: presentacions amb Power Point, utilització d'Internet a l'aula, etc.
2. Lectura i comentari col·lectiu i individual de fonts històriques.
3. Plantejament de qüestions històriques i historiogràfiques, i discussió crítica dels processos i dels fets històrics.
4. Realització de treballs d'ampliació i petites investigacions relacionades amb els objectius, els continguts i les competències de la unitat.
5. Elaboració de resums, esquemes, quadres, taules, mapes històrics i gràfics amb les dades obtingudes en les pàgines web de centres oficials d'estadística o amb el buidatge de monografies.

TEMPORITZACIÓ ORIENTATIVA

CONTINGUTS	SESSIONS
La complexa modernització de la societat	2
La vida política després de la crisi colonial	2
La dinàmica social fins a la Gran Guerra	2

CONNEXIÓ AMB ALTRES MATÈRIES

- 1. Història del món contemporani.** Localització en el temps i en l'espai dels processos, les estructures i els esdeveniments rellevants a escala local, europea i mundial.
- 2. Àmbit de llengües.** Elaboració del discurs propi de la història a partir de competències lingüístiques orals i escrites.
- 3. Economia.** Anàlisi de l'evolució històrica de l'economia catalana i espanyola.
- 4. Matemàtiques aplicades a les ciències socials.** Obtenció i interpretació de fonts gràfiques i estadístiques aplicades a l'anàlisi de fenòmens històrics.
- 5. Història de l'art, història de la filosofia, literatura catalana, literatura castellana, literatura universal.** Context històric dels moviments i els corrents filosòfics, estètics i literaris d'època contemporània a Catalunya i a Espanya.

CRITERIS D'AVUACIÓ

---

1. Conèixer i utilitzar les tècniques bàsiques d'indagació i explicació històrica, seleccionar i contrastar informació procedent de diferents fonts, valorar-ne el contingut críticament, i comunicar els resultats amb rigor i usant el vocabulari adient.
2. Relacionar la dimensió local dels fenòmens amb contextos més generals.
3. Analitzar i caracteritzar l'evolució de l'estat liberal a Espanya i Catalunya fins a la Gran Guerra.
4. Descriure i analitzar, per mitjà de les fonts estadístiques i gràfiques, la naturalesa i la dimensió dels canvis socials i econòmics entre el 1898 i el 1918, posant un èmfasi especial en les particularitats del procés a Catalunya.

ACTIVITATS D'AVUACIÓ

LLIBRE. Gràfics: doc. 8 (p. 126), doc. 9 (p. 126). **Imatges:** doc. 19 (p. 133), doc. 29 (p.138). **Mapes:** docs. 25 i 26 (p. 136). **Preguntes:** preguntes curtes (p. 122 i 141). **Taules:** doc. 2 (p. 124), doc. 23 (p. 135). **Temes:** temes per desenvolupar (p. 122 i 141). **Textos:** doc. 16 (p. 131), doc. 20 (p. 133).

GUIA. Activitats: 1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8, 9, 10. **Proves resoltes:** 1, 2. **Test. Textos:** 1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8, 9, 10.

ACTIVITATS DE RECUPERACIÓ

LLIBRE. Fitxes: repàs 2 (p. 141). **Gràfics:** doc. 8 (p. 126). **Imatges:** doc. 29 (p. 138). **Mapes:** docs. 25 i 26 (p. 136). **Preguntes:** preguntes curtes (p. 122 i 141), conceptes (p. 141), fets (p. 141), personatges (p. 141). **Síntesi:** repàs 1 (p. 140). **Taules:** doc. 2 (p. 124), repàs 3 (p. 141). **Temes:** temes per desenvolupar (p. 122 i 141). **Textos:** doc. 20 (p. 133).

GUIA. Activitats: 1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8, 9, 10. **Proves resoltes:** 1, 2. **Test. Textos:** 1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8, 9, 10.

RECURSOS

- 1. Obres de consulta:** J. B. CULLA, *El republicanisme lerrouxista a Catalunya: 1901-1923*, 1986. J. C. ULLMAN, *La Semana Trágica. Estudio sobre las causas socioeconómicas del anticlericalismo en España (1898-1912)*, 1972.
- 2. Diccionaris:** J. MESTRE (dir.), *Diccionari d'Història de Catalunya*, 1992.
- 3. Atles històrics:** M. ARTOLA (dir.), *Enciclopedia de Historia de España. Vol. 6. Cronología. Mapas. Estadísticas*, 1993.
- 4. Webs i pàgines d'Internet:** <http://www.kalipedia.com>
<http://www.iesmartilhuma.org/departaments/CSocials/Santi/PortaHistoria/Santi.htm>
- 5. Novel·les i obres relacionades amb el període:** A. BAREA, *La forja de un rebelde*. J. CABRÉ, *La teranyina*. E. MENDOZA, *La ciudad de los prodigios*.
- 6. Cinema:** *La ciutat cremada*, Antoni Ribas, 1976. *La veritat sobre el cas Savolta*, Antonio Drove, 1979. *Victòria*, Antoni Ribas, 1981. *La teranyina*, Antoni Verdagué, 1990.